

B-OSA

KOOLITUSTEGEVUSTE KAVA

KOOLITUSTEGEVUSTE KAVA

Koolitustegevuste kava koosneb hulgast **aktiiv- ja reflektiivõppe harjutustest**, mille abil uuritakse **vastuoluliste teemade käsitlemist** kodaniku- ja inimõigushariduses.

— Selle eesmärk on aidata õpetajatel ja koolitajatel mõista, miks on **kasulik kaasata õpilasi vastuoluliste teemade käsitlemissse klassis ja koolis**, ning anda neile **enesekindlust ja võimekust**, et teha seda ohutult ja tulemuslikult.

— Kava on jagatud kolmeks jaoks.

- ▶ **Esimene jagu: vastuoluliste teemade tutvustus.** Selles tutvustatakse vastuoluliste teemade mõistet ja mõningaid **probleeme**, mis kaasnevad nende käsitlemisega klassis ja koolis.
- ▶ **Teine jagu: õppemeetodid.** Selles vaadeldakse mõnesid **õppemeetodeid**, mida saab rakendada vastuoluliste teemade **ohutuks** tutvustamiseks.
- ▶ **Kolmas jagu: refleksioon ja hindamine.** Selles antakse ideid **enesehindamiseks** ja **jätkutegevusteks**.

KOOLITUSTEGEVUSTE KAVA RAKENDAMINE

Tegevustest moodustub **terviklik õppeprogramm**, mille saab läbida **kahepäevase koolituse** jooksul. Kui kasutatav aeg on lühem, võib välja valida mõned tegevused, millest koostada **lühem programm** või kasutada neid **eraldi**.

— Tegevused on kavandatud nii, et need oleksid kasutatavad kõigis Euroopa riikides erinevatel kooliastmetel ja eri tüüpi koolides – algkoolis, gümnaasiumis, kõrg- ja kutsekoolis. Need **sobivad kõigile õpetajatele**, olenemata ainevaldkonnast, kuid kõige suuremat huvi pakuvad need tõenäoliselt neile, kes tegelevad kodaniku- ja ühiskonnaõpetuse ning humanitaarainetega.

— Iga tegevuse läbiviimise juhised on esitatud selgelt **sammhaaval**, tuues muu hulgas välja teema, meetodi, oodatavad tulemused ja ajakulu. Samas peaksid need olema vaid üldiseks orientiiriks. Lõpliku otsuse tegevuste kasutamise viisi kohta teeb **korraldaja/koolitaja**.

TULEMUSED

Koolitustegevuste kava üldine eesmärk on **suurendada osalejate kutsepädevusi** vastuoluliste teemade käsitlemiseks.

— Need pädevused jagunevad kolme kategooriasse.

- ▶ **Isiklikud pädevused** – sh võime reflekteerida enda isiklike töökspidamiste ja väärtushinnangute üle ning mõista, kuidas need mõjutavad klassis tehtavat tööd; oskus hinnata, millal on kohane neid õpilastele avaldada ja millal mitte.
- ▶ **Teoreetilised pädevused** – sh arusaam vastuolude olemusest demokraatlikus ühiskonnas, samuti dialoogi ja konfliktide rahumeelse lahendamise tähtsusest ning sellega seotud mõistmine, miks on vastuoluliste teemade käsitlemine kodaniku- ja inimõigushariduses vajalik.
- ▶ **Praktilised pädevused** – sh oskus võtta klassis erinevaid rolle, kasutada vastuoluliste teemade taktitundeliseks käsitlemiseks erinevaid strateegiaid, tutvustada teemasid õiglaselt ka siis, kui kõik faktid ei ole teada, tulla toime õpilaste ootamatute kommentaaridega ning teha koostööd

sidusrühmadega.

— Kui mõned neist pädevustest on seotud kindlate tegevustega, siis teised läbivad kogu koolitus-tegevuste kava. Korraldaja/koolitaja peaks nende eesmärkidega ise tutvuma ja võimaluse korral alati nendest lähtuma.

KORRALDAJA/KOOLITAJA ROLL

Korraldaja/koolitaja ülesanne on juhendada osalejaid koolitustegevuste kava läbimisel. Selleks tuleb valmistada ette vajalikke materjale, kohandada harjutusi vastavalt osalejate huvidele ja vajadustele, planeerida tõhusalt aega ning tõsta esile ja kinnistada õpitu põhisisu.

— Korraldaja/koolitaja peaks mõistma, et **tema ülesanne ei ole öelda õpetajatele, kuidas õpetada:** seda otsustavad osalejad ise. Küll aga saab korraldaja/koolitaja selgitada osalejatele teatud tegevuse või poliitika (nt klassi arutelu poole valimine) tõenäolisi tagajärgi, et aidata õpetajatel teha teadlikumaid otsuseid.

— Korraldaja/koolitaja peaks kindlasti kohe alguses **selgeks tegema, et tal ei ole mingeid varjatud eesmärke:** tema ülesanne on lihtsalt juhendada osalejaid kava läbimisel. Ta peaks selgitama, et tema soov ei ole osalejate seisukohti muuta või anda hinnangut nende olemasolevale või puuduvale arvamusele mõnes küsimuses. Vastupidi, ta peaks küsima osajatelt, mida nemad arvavad ja on oma praktikas kogunud, ning võimaluse korral laskma neil sellest ka teistele rääkida.

— Üks probleem, mis võib üsnagi tõenäoliselt tekkida on seotud sellega, et **osalejad ootavad või küsivad faktilist teavet konkreetsete vastuoluliste teemade kohta**, nt islamiäärmusluse levik, Euroopa riikide vahel liikuvate (seaduslike ja ebaseaduslike) rändajate hulk, Iisraeli ja Palestiina konflikt, kliimamuutusi käsitlevad teadusuuringud jne. Sellisel juhul peaks korraldaja/koolitaja viisakalt selgitama, et **kava eesmärk on tutvuda üldpõhimõtetega**, mida saaks rakendada ükskõik millise teema suhtes, mitte analüüsida süvitsi konkreetseid teemasid. Korraldajal/koolitajal oleks **praktiliselt võimatu** jagada nii palju teavet, et kõik osalejad sellega rahule jääksid. Ta võib ka lisada, et kuigi faktide kindlakstegemine on teema analüüsimise puhul oluline aspekt, ei tohi seda üle tähtsustada. „**Faktid**“ võivad sageli olla ka **ebausaldusväärsed või vaidlustatud**. Kuigi mõne olukorra kõigi faktide teadmine oleks hea, ei ole see **praktikas kunagi võimalik**. Sellest olulisem on oskus käsitleda teemat klassis õiglaselt ka siis, kui olemasolev teave on poolik. (See on tegevuse 2.5 sisuks).

1. JAGU. VASTUOLULISTE TEEMADE TUTVUSTUS

	Tegevus	Teema	Meetod	Tulemused	Kestus
1.1	Sissejuhatus	Mis on vastuolulised teemad ja miks need olulised on?	PowerPointi esitlus	Vastuoluliste teemade mõiste määratlemine, asjakohased näited ja nende õpetamise põhjendused	20 minutit
1.2	Toolimäng	Vastuoluliste teemade emotsionaalne mõõde	Paarisharjutus, milles vaadeldakse osalejate isiklike seisukohti probleemteemadel	Teadlikkus vastuoluliste teemade emotsionaalsest mõõtmest ning selle mõjust klassi õhkkonnale ja selle kujundamisele	20-25 minutit
1.3	Tunnete puu	Osalejate tunded koolituse alguses	Joonistusel põhinev enesehindamisharjutus	Enesetäiendamiseks vajalik teadlikkus tugevustest ja nõrkustest algfaasis	10 minutit

	Tegevus	Teema	Meetod	Tulemused	Kestus
1.4	Kuum või külm?	Mis muudab mingi teema vastuoluliseks?	Pingerea koostamine märkmelehtede abil	Teadlikkus erinevatest teguritest, mille mõjul teema võib vastuoluliseks muutuda, ja nendega kaasnevatest raskustest õpetaja jaoks	20-25 minutit
1.5	Pagasi-kontroll	Kuidas mõjutavad õpetaja isiklikud töökspidamised ja väärtushinnangud vastuoluliste teemade käsitlemist?	Arutelu väikeses rühmas ja vaigse refleksiooni periood	Teadlikkus isiklike töökspidamiste ja väärtushinnangute mõjust vastuoluliste teemade käsitlemisele	20-30 minutit

2. JAGU. ÕPPEMETODID

	Tegevus	Teema	Meetod	Tulemused	Kestus
2.1	Poole valimine?	Kuidas suhtuda klassis esitatavatesse vastandlikesse arvamustesse ja väidetes?	Arutelu väikeses rühmas	Teadlikkus eri õppemeetoditest, nende eelistest, puudustest ja sobivusest erinevates olukordades	30–40 minutit
2.2	Eri vaatenurgad	Umbisikustamise meetodi kasutamine õpilaste tunnete kaitsmiseks	Paaristöö – isiklike väljendite teisendamine ühiskondlikeks	Umbisikustamisvõtete tundmine	30–50 minutit
2.3	Metsaveere kool	Distantseerimisvõtete kasutamine eriti tundlike teemade arutelu rahustamiseks	Lugu ja avaliku koosoleku rollimäng	Distantseerimisvõtete tundmine	40–50 minutit
2.4	Teiste inimeste kingad	Kuidas aidata õpilastel näha asju teise inimese vaatenurgast?	Suure rühma kaardiharjutus vastuoluliste küsimuste vastamise kohta	Õpilastel eri vaatenurki mõista aitavate võtete tundmine	30–40 minutit
2.5	Maailmakohvik	Kuidas käsitleda teemasid tasakaalustatult ja õiglaselt ilma põhjalike taustateadmisteta?	Küsimuste sõnastamine ja neile vastamine väikeses rühmas	Kollektiivsete probleemilahendamisvõtete tundmine	30 minutit
2.6	Foorum-teater	Mõtlematutele kommentaaridele reageerimine	Rollimäng õpetaja reaktsioonidest mõtlematutele kommentaaridele	Oskus reageerida mõtlematutele kommentaaridele positiivses võtmes	25–30 minutit

3. JAGU. REFLEKSIION JA HINDAMINE

	Tegevus	Teema	Meetod	Tulemused	Kestus
3.1	Lumepall	Vastuoluliste teemade käsitlemise õpieesmärkide määratlemine	Arutelu väikestes rühmades	Oskus määrata kindlaks sobivaid õpieesmärke vastuoluliste teemade käsitlemisel	30 minutit
3.2	Tunnikava	Kuidas kavandada vastuoluliste teemadega seotud õpitegevusi?	Individuaalne töö ja/või töö väikestes rühmades	Ühe vastuolulist teemat käsitleva õppetunni kava	20 minutit
3.3	Kirjad koolitajale	Koolitusprogrammi hindamine	Korraldajale/koolitajale kirja kirjutamine	Koolitaja/korraldaja teadlikkus sellest, kuidas ta saaks koolitusprogrammi täiustada	5 minutit
3.4	Lustipuu	Enda oskuste hindamine	Isiklik refleksioon ja tegevus märkmelehtedega	Osalejate teadlikkus oma kutsepädevuste hetketasemest ja parendamist vajavatest valdkondadest	10 minutit